

DE FAVORIETEN

L A Y N E F A R G O

Vertaald door Marjet Schumacher

Vandaag is het precies tien jaar geleden dat ik de verschrikkelijkste dag van mijn leven beleefde.

Alsof ik dat ooit zou kunnen vergeten, wanneer miljoenen wildvreemden me er constant zo enthousiast aan herinneren. Je hebt ze vast wel gezien: de verhalen in het nieuws, de tijdschriftcovers, de posts op sociale media. Misschien ben je wel van plan om vanavond met een bak popcorn op de bank te kruipen en de documentairereeks te bingen ter gelegenheid van deze mijlpaal. Leedvermaak en chillen.

Ga je gang. Geniet van de voorstelling. Maar maak jezelf niet wijs dat je me kent. Ik heb ondertussen alles wel een keer voorbij horen komen: Katarina Shaw is een kreng, een diva, een slechte verliezer, een manipulatieve leugenaar. Koelbloedig, een valsspeler, een misdadiger. Een aandachtshoer, een echte hoer. Een moordenaar zelfs.

Noem me wat je wilt. Het kan me geen reet meer schelen. Mijn verhaal is van mij en ik zal het vertellen zoals ik ook heb geschaatst: op mijn eigen manier, op mijn eigen voorwaarden.

We zullen wel zien wie er uiteindelijk aan het langste eind trekt.

Verteller: Ze waren een obsessie.

De Amerikaanse ijsdansers Katarina Shaw en Heath Rocha glimlachen en buigen voor een publiek van gillende fans op de Olympische Winterspelen 2014 in het Russische Sotsji.

Verteller: Toen een schandaal.

Shaw en Rocha, opnieuw omringd door een mensenmenigte – alleen zijn het dit keer paparazzi die hun namen schreeuwen, een wirwar van klikkende camera's en flitsers terwijl ze hun hotel in Sotsji verlaten. Het grimmig kijkende stel baant zich een weg door de menigte, Heath heeft zijn arm om Katarina's schouders.

Verteller: En uiteindelijk... een tragedie.

NBC Sports-commentator Kirk Lockwood doet live verslag vanaf de Olympische Spelen in Sotsji. 'In alle jaren dat ik inmiddels verslaggever ben bij het schaatsen,' zegt hij, plechtig schuddend met zijn hoofd, 'heb ik nog nooit zoiets meegemaakt.'

Verteller: Voor het allereerst zullen de mensen rondom Katarina Shaw en Heath Rocha hun verhaal vertellen en nieuw licht werpen op wat er voorafging aan de ongekende gebeurtenissen van die noodlottige olympische finale.

Voormalig olympisch ijsdanser Ellis Dean praat met een interviewer in een bar in West Hollywood.

Ellis Dean: We zeiden altijd voor de grap tegen elkaar dat ze zouden sterven in elkaars armen of elkaar met hun blote handen zouden vermoorden. Niets daartussenin.

Kunstschaatscoach Nicole Bradford wordt geïnterviewd in haar keuken in een voorstad van Illinois.

Nicole Bradford: Ze waren de meest getalenteerde schaatsers met wie ik ooit heb gewerkt, absoluut. Maar achteraf gezien... ja, waren de signalen van naderend onheil voor mij wel zichtbaar.

Jurylid Jane Curren van de Amerikaanse kunstschaatsfederatie richt zich tot de camera vanaf een kunstijsbaan in Colorado.

Jane Curren: Hoe hadden we het kunnen weten? Hoe had iemand het kunnen weten?

Een reeks beelden in elkaar snel opvolgende flitsen: Katarina en Heath als kind, samen aan het schaatsen. Daarna ouder, staand op een podium, glimlachend, allebei met een gouden medaille om hun nek. Uiteindelijk schreeuwend tegen elkaar, Katarina's make-up uitgelopen, haar hand naar achteren getrokken, klaar om te slaan.

Ellis Dean: Eén ding weet ik zeker. Er zal nooit een tweede paar zijn zoals Kat en Heath.

Het beeld lost langzaam op en gaat over in een foto van de kunstijsbaan in Sotsji. De olympische ringen zitten onder de vuurrode spetters.

Ellis Dean: En weet je? Dat is misschien maar goed ook.

Verteller: Dit is...

DE FAVORIETEN:

Het verhaal van Shaw & Rocha

DEEL I

De hoopvollen

Zodra ik tevreden was, gaf ik het mes aan hem.

Heath richtte zich op zijn knieën op, en ik rekte me uit in de warme ruimte die hij had achtergelaten op het bed en keek naar hem: hoe zijn zwarte haar glansde in het maanlicht, hoe zijn tanden in zijn onderlip drukten terwijl hij zich concentreerde en de eerste markering maakte met de punt van het mes. Hij was preciezer dan ik was geweest en tekende krullende, sierlijke lijnen onder mijn woeste halen.

Shaw & Rocha stond er gekerfd toen hij klaar was. Zo zouden onze namen over een paar dagen op het scorebord geschreven staan op onze eerste Amerikaanse kampioenschappen kunstschaatsen. Zo zouden ze worden aangekondigd tijdens medaillecereemonies en worden vermeld in kranten en opgetekend in de recordboeken. We hadden de letters in het midden van mijn antieke rozenhouten hoofdbord gekerfd, zo diep dat je kon schuren wat je wilde maar je ze er nooit meer uit zou krijgen.

We waren zestien en zo zeker van onze zaak.

Onze tassen waren al gepakt voor de nationale kampioenschappen, met onze outfits en schaatsen op een nette stapel naast mijn slaapkamerdeur. Na al die jaren van wachten, werken, voorbereiden op dit moment, voelden die laatste paar uren als een marteling. Ik wilde nu meteen vertrekken.

Ik zou willen dat we nooit meer terug hoefden te komen.

Heath legde het mes op mijn nachtkastje en nestelde zich naast me om het resultaat van onze inspanningen te bewonderen. ‘Ben je zenuwachtig?’ fluisterde hij.

Ik keek langs hem heen, naar de collage van foto’s rond het tochtige glas-in-loodraam – stuk voor stuk afbeeldingen van mijn favoriete kunstschaatser, Sheila Lin. Tweevoudig winnaar van olympisch goud bij het ijsdansen, levende legende. Sheila leek nooit zenuwachtig, hoe groot de druk ook was waarmee ze te maken had.

‘Nee,’ zei ik.

Heath glimlachte en liet zijn hand onder het achterpand van de uitgelubberde Stars on Ice 1996-sweater glijden die ik in bed altijd droeg. ‘Leugenaar.’

Dichter dan zitplaatsen op de bovenste rij tijdens die tournee was ik in het echte leven nog nooit bij Sheila Lin geweest. Mijn vader had ook flink gedokt voor een gesigioneerde foto van haar als aandenken aan die tournee, en die hing aan mijn muur bij de rest van mijn altaar. Zij was de vrouw, en de topsporter, die ik wilde zijn – niet wanneer ik later groot was, maar zo snel mogelijk.

Toen Sheila en haar partner Kirk Lockwood hun eerste Amerikaanse titel wonnen, was ze nog een tiener. Winnen was een beetje hooggegrepen voor Heath en mij, want we hadden nog nooit eerder meegedaan aan de nationale kampioenschappen. We hadden ons het seizoen daarvoor wel geplaatst, maar hadden niet de middelen om naar de wedstrijdlocatie in Salt Lake City te reizen. Gelukkig waren de kampioenschappen dit keer in Cleveland, op een relatief korte en betaalbare Greyhound-busrit afstand. Ik wist zeker dat door die wedstrijd alles anders zou worden voor ons.

Ik had gelijk. Alleen niet zoals ik het me had voorgesteld.

Heath kuste mijn schouder. 'Nou, ik ben wél zenuwachtig. Ik ga schaatsen met Katarina Shaw.' Hij sprak mijn naam langzaam uit, eerbiedig, genietend van de klank. 'En er is niets wat zij niet kan.'

We staarden elkaar aan in de schaduwen, zo dicht bij elkaar dat we dezelfde lucht inademden. Later zouden we daar wereldberoemd om worden: het moment voorafgaand aan een kus rekken tot het haast ondraaglijk was, tot alle aanwezige toeschouwers het versnellen van onze polsslag voelden en de pure lust in onze ogen te lezen stond.

Maar dat was choreografie. Dit was echt.

Uiteindelijk ontmoette Heaths mond de mijne – zacht, zonder haast. We dachten dat we de hele nacht hadden.

Tegen de tijd dat we de voetstappen hoorden, was het te laat.

Nicole Bradford, een blonde vrouw van middelbare leeftijd in een glittervest en met zware make-up, zit aan het keukeneiland in haar witte, voorstedelijke droomkeuken.

Nicole Bradford (kunstschaatscoach): Na de Olympische Winterspelen is er altijd een ervaring. Allemaal van die meisjes die denken dat ze voorbestemd zijn om een ster te worden. Al zijn ze er meestal niet zó extreem in als Katarina Shaw.

Familiefoto's laten Katarina zien als klein meisje in verschillende schaats-outfits. Op een ervan staat ze voor een wand die bedekt is met foto's van Sheila Lin en imiteert ze Sheila's pose in het midden van het beeld.

Nicole Bradford: Tijdens haar eerste les zei Katarina dat ze een beroemde ijsdanser zou worden, zoals Sheila Lin. De andere meisjes hadden op slag een bloedhekel aan haar.

De vierjarige Katarina schaatst alleen met een ernstige uitdrukking op haar gezicht, haar haar in twee rommelige staartjes.

Verteller: Hoewel haar naam uiteindelijk synoniem werd met ijsdansen, bracht Katarina Shaw de begintijden van haar carrière door als solorijder, aangezien er geen jongens beschikbaar waren als partner voor haar.

Ellis Dean zit hoog op een kruk in een chique cocktailbar met een martiniglas in zijn hand. Hij is begin veertig, heeft een ondeugende glimlach en met zorg in model gebracht haar.

Ellis Dean (voormalig ijsdanser): Er zijn maar weinig – en steeds minder – jongens die willen ijsdansen. Paarrijden heeft tenminste nog sprongen, en bovendien mag je mooie meiden de lucht in gooien en ze bij hun kruis weer opvangen. Als dat je ding is.

Verteller: Ijsdansen is misschien wel de minst begrepen discipline van het kunstschaatsen.

Archiefbeelden van schaatsters die meedoen aan het ijsdansen tijdens de Winterspelen van 1976 in Innsbruck, Oostenrijk – het eerste jaar dat ijsdansen als olympische sport werd beoefend.

Verteller: Ijsdansen is gebaseerd op stijldansen en de focus ligt bij ingewikkeld voetenwerk en constante nabijheid tussen de schaatsers, in plaats van bij acrobatische lifts en atletische sprongen die je wel ziet bij andere disciplines.

Ellis Dean: Veel vrouwelijke ijsdancers schaatsen in het begin met hun broer, want dat zijn de enige gozers die ze zover kunnen krijgen – door hen een schuldgevoel aan te praten. Dat was geen optie voor Kat Shaw.

De deur vloog met een klap open en mijn slaapkamer vulde zich met de gecombineerde stank van Marlboro's, Jim Beam en lichaamsgeur.

Mijn oudere broer, Lee.

Heath en ik sprongen op. Mijn broer wilde niet hebben dat Heath bij ons over de vloer kwam, laat staan in mijn kamer. Iets wat ons er alleen maar toe aanzette om creatievere manieren te vinden om hem naar binnen te smokkelen. Als Lee nuchter was – iets wat steeds minder vaak voorkwam – bleven zijn bezwaren beperkt tot rotopmerkingen en misschien zo nu en dan een levenloos voorwerp dat tegen de muur werd gesmeten.

Maar wanneer hij dronken was? Dan kende hij helemaal geen grenzen.

'Wat doet hij verdomme hier?' Lee wankelde over de drempel naar binnen. 'Ik had tegen je gezegd –'

'Ik had tegen jóú gezegd dat je uit mijn kamer moet blijven.'

Vroeger draaide ik de deur altijd op slot en liet ik de geoxideerde messing sleutel in het slot zitten zodat Lee ons ook niet door het sleutelgat kon bespieden. Tot hij op een dag de deur had ingetrapt en daarmee het slot had gesloopt.

'Het is mijn huis.' Lee priemde met een vinger in Heaths richting. 'En hij is niet welkom.'

Heath ging voor me staan in een beweging die zo soepel was als een dansstap en glimlachte op een manier waarvan we allebei wisten dat Lee er alleen maar nóg razender van zou worden. 'Katarina wil graag dat ik er ben,' zei hij. 'En datzelfde gold voor –'

Lee deed een sprong naar voren, greep Heath bij de arm en rukte hem mee richting de gang.

'Kap daarmee!' schreeuwde ik.

Heath greep het deurkozijn beet en zette zijn vingernagels in de gebarsten sierlijst. Als wedstrijdsporter was hij in veel betere conditie, maar Lee had het voordeel van ettelijke centimeters meer lengte en vele kilo's meer massa. Eén brute ruk en Heath was genoodzaakt om los te laten.

'Lee! Zo is het wel genóég.'

Niet voor het eerst wenste ik dat we burens hadden die zo dichtbij woonden dat ze de commotie konden horen en de politie zouden bellen. Maar ons huis stond ver weg van alles en iedereen en grensde enkel aan oude bossen en de koude uitgestrektheid van het Michiganmeer.

Niemand zou ons te hulp komen.

Ik rende achter hen aan, graaiend naar de kraag van Lee's shirt, trekkend aan zijn vette haar, alles wat ik maar kon verzinnen om hem af te remmen. Hij gaf me een elleboogstoot in mijn ribbenkast, zodat ik achterover viel.

Heath deed een dappere poging om op Lee's tenen te trappen en Lee ramde hem tegen de balustrade. Ze waren dicht bij – gevaarlijk dicht bij – de bovenste tree van de trap.

Gruwelijke beelden flitsten door mijn hoofd: Heath, in een verfromfaaid hoopje onder aan de trap, een steeds groter wordende plas bloed. Botten die door huid naar buiten staken, zo finaal versplinterd dat hij nooit meer zou kunnen staan, laat staan schaatsen.

Ik krabbelde overeind, rende weer de slaapkamer in.

Ik besepte pas wat ik deed toen het mes al op mijn broers gezicht gericht was.

'Blijf met je poten van hem af.' Ik priemde met het lemmet in de richting van Lee's stoppelige kin.

Hij keek ernaar met een lome grijns. Hij geloofde niet dat ik in staat was om hem iets aan te doen.

Heath wist wel beter.

'Katarina.' Hoe zachter Heath praatte, hoe heser zijn stem klonk, ruisend langs de randen van elk woord als een briesje door de takken van een boom. 'Alsjeblieft. Leg het mes neer.'

Het was maar een klein schilmesje dat we uit een stoffige keukenla hadden gepakt. Scherp genoeg om hout mee te kerven, maar niet om iemand ernstig mee te verwonden, laat staan te vermoorden. Toch wilde ik Lee wel degelijk pijn doen, een klein beetje maar. Net genoeg om ervoor te zorgen dat hij voor één keer bang voor me was.

Ik keek naar Heath alsof we midden op de ijsbaan stonden en onze muziek elk moment kon beginnen. *Klaar?*

Hij kromp ineen en schudde zijn hoofd. Ik hield zijn blik vast en verstevigde mijn greep op het mes. Ik kon aan hem zien dat hij het een verschrikkelijk slecht idee vond – en ook dat hij geen betere ideeën had.

Heaths kin ging omlaag, haast onmerkbaar. *Klaar.*

Ik sprong op Lee af en haalde het mes over een van zijn biceps. Hij slaakte een woedende kreet van pijn – en liet Heath los zodat hij kon uit-

halen naar mij. Ik wist de klap te ontwijken maar liet mijn wapen vallen toen ik mijn broer aan de kant duwde en de trap af stoof. Heath trok de voordeur open, zodat er een koude windvlaag naar binnen kwam, en bleef toen aan de andere kant van de drempel op me staan wachten.

Lee spuwde een golf van scheldwoorden uit toen hij struikelde over de laatste tree en strompelend de hal in liep. Ik bleef rennen, mijn blik strak op Heath gericht. Ik was er bijna.

Maar Lee was er eerder. Met één hand sloeg hij de deur met een klap voor me dicht en gooide de grendel erop.

Met zijn andere hand drukte hij het lemmet tegen mijn nek.

Nicole Bradford: Katarina en Heath hebben elkaar leren kennen op de ijsbaan, maar hij was geen schaatser.

Verteller: Heath Rocha groeide op in pleeggezinnen. Tegen de tijd dat hij tien was, had hij al bij zes verschillende families gewoond.

Nicole Bradford: Ik weet niet precies hoe Heaths thuissituatie was, dus ik wil niet kwaadspreken. Ik zal alleen zeggen dat zijn pleegouders niet heel erg... betrokken leken. De eerste keer dat hij naar de ijsbaan kwam, was via een liefdadigheidsinstelling die gratis sportprogramma's aanbood voor kinderen uit de buurt.

De camera zoomt langzaam in op een foto van jonge jongens in ijshockeykleding, waarop de tienjarige Heath wordt uitgelicht. Hij is het enige kind op de foto dat niet wit is.

Nicole Bradford: Heath had zich opgegeven voor ijshockey, en na zijn les bleef hij altijd rondhangen op de ijsbaan, alsof hij niet naar huis wilde. Wanneer hij dacht dat er niemand keek, ging hij op de tribune naar Kat zitten kijken terwijl ze aan het schaatsen was. Het was duidelijk dat hij verliefd op haar was. Ik vond het wel schattig.

Een foto van de negenjarige Katarina die aan het oefenen is op kunstijsbaan North Shore Ice Rink in Lake Forest, Illinois. Wanneer de camera inzoomt, wordt achter haar op de tribune een wazige gedaante zichtbaar: Heath.

Nicole Bradford: Uiteindelijk ontstond er een vriendschap tussen hen en ging hij vaker met haar mee naar haar huis voor het avondeten. Hij bleef zelfs slapen bij de familie Shaw. Ze had het al maanden niet meer over haar ijsdansambitie gehad; ik dacht dat ze het idee misschien eindelijk van zich had afgezet en dat ze bereid was om zich helemaal op het solorijden te storten. Ik had moeten weten dat ze niet zo makkelijk zou opgeven.

Stockbeelden van het Michiganmeer in hartje winter, helemaal dichtgevroren.

Verteller: Katarina leerde Heath in het geheim kunstschaatsen, op het meer vlak bij het huis van de familie Shaw.

Ellis Dean: Ik ben met schaatsen begonnen toen ik zeven was, en dat was al laat. Heath Rocha was bijna élf.

Jane Curren, een streng uitziende vrouw van in de zeventig met knalrood geverfd krullend haar en een zijden sjaal in een kleur die erbij vloekt, zit langs de ijsbaan in het olympisch trainingscentrum in Colorado Springs.

Jane Curren (official van de Amerikaanse kunstschaatsfederatie): Hoewel ijsdancers over het algemeen wat ouder zijn wanneer ze de top van hun kunnen bereiken, zijn schaatsers die later dan gemiddeld beginnen in om het even welke discipline wel in het nadeel. Basisschaatsvaardigheden leggen het fundament voor toekomstig succes.

Nicole Bradford: Ik moet toegeven dat ik sceptisch was. Totdat ik hen samen zag schaatsen.